

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 1 A
2513 AA S GRAVENHAGE

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Anna van Hannoverstraat 4
T 070 333 44 44
F 070 333 40 33
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

Onze referentie
2014-0000189979

Bijlagen
Actieplan zelfbeschikking

Datum 5 januari 2015
Betreft Actieplan Zelfbeschikking 2015 - 2017

In deze brief informeer ik u, zoals toegezegd, over een actieplan Zelfbeschikking 2015 – 2017 dat zich richt op preventie.

Uit recent onderzoek¹ naar de aard en omvang van huwelijksdwang, huwelijkse gevangenschap en achterlating blijkt dat dit méér dan incidenteel voorkomt. Het gaat om een misstand met een structureel karakter. Ieder jaar wordt een aanzienlijk aantal vrouwen en mannen, jongeren en zelfs kinderen slachtoffer. Dit bevestigt en onderbouwt het bestaande beeld dat dergelijke verwerpelijke fenomenen aanwezig zijn in onze samenleving. Het geeft uitdrukking aan een opvatting over de rol en positie van mannen en vrouwen die kan uitmonden in onderdrukking en geweld. Ik heb u eerder gemeld dat het onderzoek een krachtige bevestiging is van de zorgen die het kabinet heeft.

Voortbouwen op eerder ingezet beleid

U bent afgelopen jaren geïnformeerd in een reeks van brieven over de extra maatregelen waarmee het kabinet in 2012 heeft besloten om huwelijksdwang en achterlating aan te pakken. Een groot geheel aan beleid en maatregelen is nodig om de problematiek aan te pakken. Dit actieplan richt zich op de lange termijn; het bereiken van een mentaliteitsverandering vergt langdurige inzet. Het doel is ervoor te zorgen dat er minder slachtoffers komen en mensen zich bewust zijn van hun eigen autonomie en persoonlijke vrijheid. Het actieplan bouwt voort op het plan van aanpak preventie huwelijksdwang 2012-2014 (SZW)². Het is continu van belang dat slachtoffers herkend worden, direct geholpen worden en zo nodig opgevangen worden³. Hiervoor zijn mijn collega's van VWS en BZ (keten)verantwoordelijk⁴. Mijn collega van OCW richt zich met het emancipatiebeleid op weerbaarheid en economische zelfstandigheid van vrouwen⁵. Het sluitstuk zijn de civiel⁶- en strafrechtelijke maatregelen tegen huwelijksdwang (V&J)⁷.

De gehele keten van preventie, signalering, hulpverlening, opvang en nazorg is van belang. Huwelijksdwang en eengerelateerd geweld maken tevens onderdeel uit van de interdepartementale aanpak "Geweld in Afhankelijkheidsrelaties". De betrokken departementen werken daarom nauw samen in de aanpak hiervan.

¹ Kamerstukken II, 2014-2015, 32 175, nr. 53

² Kamerstukken II, 2011-2012, 32175, nr. 35

³ Kamerstukken II, 2012-2013, 32175, nr. 50

⁴ De keten is decentraal vormgegeven door de 35 centrumgemeenten voor de vrouwenopvang.

⁵ Mid term review emancipatie (wordt binnenkort naar uw Kamer wordt gezonden)

⁶ Wetsvoorstel in behandeling bij Eerste Kamer (Kamerstukken 33488)

⁷ Wet van 7 maart 2013 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en het Wetboek van Strafrecht BES met het oog op de verruiming van de mogelijkheden tot strafrechtelijke aanpak van huwelijksdwang, polygamie en vrouwelijke genitale verminking (Stb. 2013, 95)

Het beleid en de maatregelen hebben de afgelopen jaren geleid tot concrete maatregelen en resultaten om huwelijksdwang tegen te gaan. In de bijlage treft u daarvan een stand van zaken aan.

Actieplan zelfbeschikking

Het voorgestelde actieplan is breed van aard, want huwelijksdwang, huwelijkse gevangenschap, achterlating, eengerelateerd geweld, gedwongen leven in isolement, de acceptatie van homoseksualiteit, het zijn symptomen van een onderliggende problematiek: de ontkenning van het recht van mensen om zelf hun leven in te vullen. Het ontbreken van dit individuele "zelfbeschikkingsrecht" vormt een beperking voor mensen om over hun fundamentele rechten en vrijheden te kunnen beschikken en zijn daarom een schending van de mensenrechten.

Datum

5 januari 2015

Onze referentie

2014-0000189979

Dit actieplan moet ertoe leiden dat mensen zich bewust zijn dat ze het recht hebben om zelf keuzes te maken over hun eigen leven, bijvoorbeeld bij keuzes die spelen bij school, opleiding, werk of vrije tijd, partnerkeuze, scheiding, religie etc. En deze keuzes ook durven te maken. Identiteit, seksualiteit en persoonlijke ontwikkeling zijn gebieden waarop de strijd om zelfbeschikking het hardst wordt gevoerd, en waarin mensen het meest worden beperkt. Oorzaken zijn vaak afhankelijkheidsrelaties en ongelijkheid van man en vrouw. Autonomie en gelijkwaardigheid moeten de leidende universele waarden zijn. Economische zelfstandigheid en opleiding zijn hierbij beschermende factoren.

Dit actieplan richt zich specifiek op situaties waarbij een collectieve oriëntatie belangrijker is dan het individu. Waarin de familie het zelfbeschikkingsrecht van een individu schendt. Dit gebeurt vaak onder daadwerkelijke of gevoelde druk van een gesloten gemeenschap. Een collectivistische "wij" cultuur heeft positieve waarden en kanten. Mensen steunen elkaar en het grote sociale netwerk biedt bescherming en veiligheid. De schaduwkanten zijn enorm als het betekent dat een individu in de knel komt met zichzelf. Er is soms sprake van isolatie, beperking van bewegingsvrijheid en ontplooiingsmogelijkheden: een extreme mate van sociale controle. Religie, cultuur en traditie mogen nooit als excuus worden gebruikt voor geweld tegen mensen.

Het is mijn overtuiging dat een duurzame, meerjarige aanpak nodig is. Het beleid begint zichtbaar te worden in resultaten. Echter er is nog geen sprake van een onomkeerbare ontwikkeling. Sociaal-culturele veranderingen gaan nu eenmaal langzaam. Daarom zet ik met dit actieplan in op een kentering naar persoonlijke keuzevrijheid door mensen bewust te maken of in beweging te zetten met (interactieve sociale media)campagnes, door ambassadeurs aan het thema te binden en de dialoog in de gemeenschap zelf te voeren. Ik investeer daarnaast in randvoorwaarden door informatie te verspreiden over basale rechten, gemeenten te ondersteunen met informatie en partijen met elkaar te verbinden in een netwerk. Om te bepalen of het actieplan effectief is, wordt een evaluatieonderzoek uitgevoerd met een nul-, tussen- en eindmeting.

Interactieve beleidsontwikkeling

De afgelopen tijd is met een aantal zelforganisaties, gemeenten, professionals uit onder andere hulpverlening en opvang en met kennisinstituten en universiteiten gesproken. Er is een expertmeeting georganiseerd op 20 februari 2014 door mijn collega van OCW en mijzelf. De aanbevelingen zijn verder uitgewerkt in zogenaamde World Cafés. Deze serie bijeenkomsten was bedoeld om met mensen uit het land en het veld na te denken over zinvolle, noodzakelijke en effectieve

acties en maatregelen. Er zijn zeer waardevolle discussies gevoerd en goede ideeën, richtingen en aandachtspunten ingebracht. De opbrengsten en resultaten zijn in dit actieplan meegenomen. Mijn ministerie gaat regelmatig met mensen uit het land uitwisselen en kijken of we de juiste richting blijven opgaan.

Datum
5 januari 2015

Acties

Onze referentie
2014-0000189979

1. Positieve kentering naar keuzevrijheid:

Inzetten op een positieve kentering rondom keuzevrijheid en vragen mensen mee te doen.

- Door het verspreiden van verhalen over het eigen individualisatieproces van ouders (moeders en óók vaders) en vooral ook jongeren en mannen. Dit gebeurt via een interactieve sociale mediacampagne.
- Door een aantal bekende Nederlanders of ervaringsdeskundigen te vragen zich als 'boegbeeld' of ambassadeur te verbinden aan het onderwerp⁸.
- Door de 160 voorlichters/ambassadeurs (die de afgelopen periode opgeleid zijn om taboes bespreekbaar maken) verder te professionaliseren/trainen en via een website bekend te maken zodat ze ingezet kunnen worden door gemeenten, organisaties en instellingen rondom het brede thema zelfbeschikking en mensenrechten, variërend van huwelijksdwang, acceptatie van LHBT's tot gevoelens van onbehagen⁹.
- door ieder jaar voor de zomervakantie de campagne trouwen tegen je wil te herhalen met informatie wat je moet doen als je bang bent te worden achtergelaten of als dat al is gebeurd. De campagne is zinvol gebleken; de bezoekersaantallen voor de sites zijn hoog en er komen daadwerkelijk meldingen binnen. Een belangrijke rol vervult Veilig Thuis¹⁰. Dit telefoonnummer is op de site te vinden en ook vanuit het buitenland te bellen.

2. Vergroten bewustzijn schending mensenrechten:

- Om vrij te kunnen beschikken over je eigen fundamentele rechten en vrijheden is kennis hiervan een eerste basale voorwaarde. Het is van belang dat iedereen kennis heeft van zijn of haar rechten en het bewustzijn over een schending van de mensenrechten te vergroten. Er komt concrete informatie en voorlichting over wat in Nederland is toegestaan en wat niet, inclusief de bijbehorende wettelijke maatregelen en verdragen. SZW zal deze informatie verspreiden naar professionals en gemeenten en op relevante sites en in campagnes laten opnemen.

3. Lokale agendering en facilitering:

- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wmo, de Participatiewet, Veilig Thuis, Jeugdzorg etc. Het is van belang gemeenten en hun sociale wijkteams te ondersteunen met informatie en te adviseren bij de preventie, signalering en de effectieve aanpak van huwelijksdwang, eengerelateerd geweld en achterlating. Bij een aantal gemeenten staan de onderwerpen nog onvoldoende op de agenda. Er wordt informatie verstrekt via de website www.huiselijkgeweld.nl en via regionale bijeenkomsten met concrete goede voorbeelden, handreikingen en factsheets. Hierbij wordt samenwerking gezocht met de VNG en (sleutelfiguren uit)

⁸ Met de eerste drie punten wordt mede invulling gegeven aan de motie Yücel. Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 32 824, nr. 35 (niet in stemming gebracht).

⁹ Deze actie wordt onder verantwoordelijkheid van SZW ondergebracht bij het kenniscentrum Integratievraagstukken (VJI/Movisie).

¹⁰ Veilig Thuis is de nieuwe benaming voor de samenvoeging van de Steunpunten Huiselijk Geweld en de Meldpunten Kindermishandeling.

migrantenorganisaties. De informatie komt ook beschikbaar voor professionals uit andere organisaties en instellingen¹¹.

4. Een sterk en actief netwerk:

- Voor een effectieve aanpak moeten partijen op lokaal en regionaal niveau elkaar goed weten te vinden, kennis delen en samenwerken. Dit geldt voor informele en formele organisaties. Het platform Eer en Vrijheid kan hierbij een rol vervullen. Dit is eind 2012 opgericht door SZW voor professionals en vrijwilligers die te maken hebben met de problematiek rond huwelijksdwang, eengerelateerd geweld en achterlating, omdat hieraan een zeer grote behoefte bleek. Het platform heeft een netwerkfunctie en wordt vormgegeven in cocreatie 'door en met deelnemers'. De verwachting is dat de behoefte aan een dergelijk platform langdurig is. Doel is dat het platform vanaf 2016 zelfstandig kan bestaan.
- Het zijn de maatschappelijke organisaties en de sleutelfiguren die mensen écht kunnen bereiken en de problemen van binnenuit kennen en begrijpen. Deze organisaties ontplooiën zinvolle initiatieven waarvoor een beroep op financiële fondsen gedaan kan worden. Dat komt op dit moment onvoldoende bij elkaar. Er komt daarom een bijeenkomst waarbij relevante fondsen en organisaties samengebracht worden zodat er mogelijkheden ontstaan voor (additionele) financiering voor concrete projectvoorstellen.

Datum

5 januari 2015

Onze referentie

2014-0000189979

5. Versterking signalering door professionals:

- Op middelbare scholen (met name ROC's) komen de meeste signalen rondom huwelijksdwang, achterlating en eengerelateerd geweld naar voren en tegelijkertijd is de 'meldcode' training onvoldoende toegesneden op de problematiek van huwelijksdwang etc. Voor middelbare scholen die daar behoefte aan hebben wordt een extra (gratis) training aangeboden voor docenten en ondersteunend personeel om te leren signaleren en handelen.

6. Onderzoek:

- Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de omvang en werkzame interventies om het probleem informele (kind)huwelijken aan te pakken en slachtoffers daadwerkelijk te helpen. Hiermee wordt invulling gegeven aan de motie van Yücel/Van Dijk¹².

7. Internationaal:

- Leren van andere landen inclusief landen van herkomst, zowel op governmental als non governmental niveau en aansluiten bij internationale ontwikkelingen als de VN ontwikkelingsagenda post 2015. Goede voorbeelden van andere landen worden meegenomen in de herijking van het actieplan.

8. Sociale acceptatie van LHBT's

De komende jaren wil ik samen met mijn collega van OCW extra inzetten om de sociale acceptatie van biculturele LHBT's te vergroten. We investeren daarbij in:

- Empowerment van individuele bi-culturele LHBT's: hier ligt een essentiële rol voor zogenaamde frontliners: jongeren die het aandurven om keer op keer naar buiten te treden met hun verhaal, het gesprek aangaan binnen de eigen gemeenschap en zo anderen bewust en onbewust te empoweren. De jongeren die uitkomen voor hun geaardheid verdienen steun. Deze frontliners kunnen

¹¹ Deze actie wordt onder verantwoordelijkheid van SZW ondergebracht bij het kenniscentrum Integratievraagstukken (VJI/Movisie).

¹² Tweede Kamer, vergaderjaar 2013–2014, 32 824, nr. 37 nader gewijzigd, onderdeel 4

coaching krijgen en er komt een fonds om kleinschalige, laagdrempelige activiteiten te organiseren zoals een debat op een universiteit.

- Frontliners en ambassadeurs spelen een rol bij het zich in de openbaarheid positief uitspreken over homoseksualiteit en daar het debat over aangaan.
- Door de geïntensiveerde focus op de groep bi-culturele LHBT's, wordt een toename van vragen om contact en ondersteuning verwacht. Het ontbreekt instellingen voor opvang en hulpverlening soms aan kennis en vaardigheden om adequaat om te gaan met de hulpvraag van bi-culturele LHBT'ers. Hulpverleners kunnen deelnemen aan trainingen om de zeer specifieke uitdagingen en vraagstukken rond LHBT's onder etnische en religieuze minderheden.

Datum

5 januari 2015

Onze referentie

2014-0000189979

Tot slot

Het kabinet is overtuigd van de noodzaak om verdere preventieve maatregelen te treffen om verschijnselen als huwelijksdwang tegen te gaan. Het gaat soms om ernstige vormen van geweld en extreme sociale controle. Dat mensen niet vrij zijn om hun eigen keuzen te maken is in strijd met internationale menserechtenverdragen en de verworvenheden van onze rechtstaat. In Nederland mag je zijn wie je bent. Een duurzame, meerjarige aanpak blijft nodig.

Verandering, zeker op een terrein dat zo weerbarstig en complex is, is een zaak van lange adem. Een succesvolle preventieve aanpak vraagt niet alleen inzet op op Rijksniveau, maar juist ook betrokkenheid van burgers, maatschappelijke organisaties, ervaringsdeskundigen, professionals en gemeenten. Gezamenlijk kan het verschil gemaakt worden voor Nederland.

De Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

L.F. Asscher

Bijlage overzicht resultaten 2012 - 2014:

1) Het verbeteren van de ketenaanpak - verkennergroep huwelijksdwang en achterlating (VWS coördinerend).

Datum
5 januari 2015

Landelijk kennis- en expertisecentrum gericht op vergroten expertise en repatriëring (knooppunt)

Onze referentie
2014-0000189979

- Er komt per begin januari 2015 een landelijk knooppunt huwelijksdwang in Den Haag¹³. Het knooppunt is een landelijk kennis- en expertisecentrum.
- Hulpverleners uit het hele land kunnen hier terecht voor ondersteuning bij het aanpakken van deze vormen van mishandeling.
- Ook ondersteunt het knooppunt gemeenten als een inwoner is achtergelaten in het land van herkomst.
- Het knooppunt zal tevens het samenwerkingsprotocol tussen hulpverlening en Politie/OM opstellen.
- De methoden die professionals in zorg en ondersteuning inzetten voor slachtoffers van huwelijksdwang en achterlating, worden verbeterd.

Slagvaardiger handelen consulaire medewerkers op ambassades (BZ)

- De posten in de 'risicolanden' hebben begin juni 2014 een draaiboek ontvangen over hoe om te gaan met slachtoffers die zich in het buitenland bevinden.
- Deze risicoposten zijn ook geïnstrueerd om de lokale NGO's in kaart te brengen die een rol spelen bij het verlenen van hulp aan slachtoffers.
- In de trainingen van (consulair) medewerkers wordt aandacht besteed aan het verlenen van consulaire bijstand in situaties van huwelijksdwang en achterlating.
- Ten slotte wordt het onderwerp steeds op de agenda geplaatst bij relevante internationale fora en overleggen.
- BZ draagt daarnaast bij aan de campagne tegen kindhuwelijken en huwelijksdwang. Hierbij werkt zij nauw samen met Girls not Brides, een wereldwijd netwerk van organisaties die zich inzetten tegen kindhuwelijken. Via het kindhuwelijkenfonds en Unicef worden projecten gefinancierd die gericht zijn op het voorkomen van kindhuwelijken.

Aanpassing regelgeving voor het verlenen van toestemming bij het verstrekken van reisdocumenten aan (minderjarige) achtergelatenen (BZK)

- De minister van BZK heeft onderzocht hoe de terugkeer van minderjarigen naar Nederland vergemakkelijkt kan worden, zonder dat toestemming van de ouders nodig is. In 2015 wordt de Paspoortwet gewijzigd om het voor minderjarigen vanaf 12 jaar mogelijk te maken de rechter te verzoeken een verklaring van vervangende toestemming te verlenen.

Circulaire verstuurd aan ambtenaren burgerlijke stand (V&J/BZK)

- VenJ en BZK hebben met de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB) een circulaire voor de ambtenaren van de burgerlijke stand over huwelijksdwang en achterlating opgesteld en verspreid op 18 december 2013.
- De circulaire gaat over hoe medewerkers van GBA, burgerlijke stand kunnen handelen in geval van vermoedens van huwelijksdwang en achterlating. Alle personen moeten persoonlijk aangifte van vertrek doen, indien niet alle personen van hetzelfde adres tegelijkertijd naar het buitenland vertrekken.

¹³ De gezamenlijke centrumgemeenten hebben het op zich genomen een knooppunt huwelijksdwang en achterlating in te stellen

- Hierbij wordt ook meegenomen hoe te handelen bij vermoedens van uitbuiting van Roma-kinderen door onterechte aangiften van verblijf, vertrek en verhuizing en onterechte aangiften van geboorte.

2) Civiel- en strafrechtelijke maatregelen tegen huwelijksdwang, huwelijkse gevangenschap en achterlating (V&J)

Datum
5 januari 2015

Onze referentie
2014-0000189979

Strafrechtelijke aanpak van huwelijksdwang

- Huwelijksdwang is strafbaar. Sinds 1 juli 2013 gelden de volgende regels:
  - Daders kunnen maximaal 2 jaar gevangenisstraf krijgen. Dit was maximaal 9 maanden.
  - Als een Nederlander iemand in het buitenland heeft gedwongen tot een huwelijk, is vervolging in Nederland mogelijk. Ook als huwelijksdwang in dat andere land niet strafbaar is. Dit geldt ook voor vreemdelingen met een vaste woonplaats of verblijfplaats in Nederland.
  - Als een Nederlander of een vreemdeling met een vaste woonplaats of verblijfplaats in Nederland in het buitenland slachtoffer wordt van huwelijksdwang, kan de dader daarvoor in Nederland worden vervolgd.
  - De verjaringstermijn voor huwelijksdwang gepleegd tegen een minderjarige wordt verlengd. De verjaringstermijn van 6 jaar begint op het moment dat het slachtoffer 18 jaar is geworden. Tot 1 juli 2013 begon de termijn op het moment dat de dader het misdrijf pleegde. Dit geeft het slachtoffer meer tijd om als volwassene na te denken over de gevolgen van het gedwongen huwelijk. En om aangifte te doen.
  - Het is mogelijk een verdachte van huwelijksdwang in voorlopige hechtenis te nemen om het slachtoffer beter te beschermen.
  - Het Openbaar Ministerie (OM) heeft meer bevoegdheden om daders op te sporen. Het OM mag bijvoorbeeld gegevens over het telefoonverkeer opvragen.

Wetsvoorstel Wet tegengaan huwelijksdwang

Het wetsvoorstel Wet tegengaan huwelijksdwang maakt het sluiten van een gedwongen huwelijk moeilijker. Het wetsvoorstel is op 25 maart 2014 aangenomen door de Tweede Kamer. Het wetsvoorstel is in behandeling bij de Eerste Kamer. In het wetsvoorstel is opgenomen dat:

- Beide partners minimaal 18 jaar moeten zijn om in Nederland te kunnen trouwen. Er zijn nu nog enkele uitzonderingsmogelijkheden.
- Een in het buitenland gesloten huwelijk tussen minderjarigen in Nederland pas erkend kan worden als beide partners minimaal 18 jaar zijn.
- Een polygaam huwelijk dat in het buitenland is gesloten door een persoon die in Nederland woont of de Nederlandse nationaliteit heeft, in Nederland niet wordt erkend.
- Huwelijken tussen neef en nicht in beginsel verboden worden.

3) Inzet op preventie - plan van aanpak preventie huwelijksdwang 2012-2014 (SZW)

Actielijn 1: mentaliteitsverandering

- De landelijke campagne die jongeren oproept om te praten over huwelijksdwang of hulp te zoeken bij de Steunpunten Huiselijk Geweld is in april en juni 2014 herhaald door online promotie op bijvoorbeeld Youtube en Facebook. De campagne is verbeterd op basis van de ervaringen in post- en pretesten onder de doelgroep. Er is een blog gemaakt over Yarah. Zij heeft te maken met trouwen tegen haar wil, verhaalt over haar gevoelens en wat ze meemaakt tot het moment waarop ze hulp zoekt. Yarah is een fictief persoon,

het verhaal is gebaseerd op werkelijke gebeurtenissen (www.hetdagboekvanvarah.nl). De blog leidt jongeren naar de site www.trouwentegenjewil.nl met meer feitelijke informatie. Op de site staat ook uitgelegd dat het van belang is er vooral voor te zorgen in Nederland te blijven, omdat in Nederland de hulpverlening beter kan helpen dan in het buitenland. Het totaal aantal bezoekers van de campagnesites in 2014 is: www.trouwentegenjewil.nl: 3.034, www.hetdagboekvanvarah.nl: 19.433.

- Bij een landelijk gespecialiseerde organisatie waar jongeren heen konden bellen of mee konden chatten zijn in de campagneperiode 25 ernstige hulpvragen binnengekomen
- Er zijn 160 vrijwilligers getraind om taboe-onderwerpen (huwelijksdwang, huwelijkse gevangenschap, achterlating, eengerelateerd geweld en acceptatie van homoseksualiteit) bespreekbaar te maken in hun eigen kring en verandering op gang te brengen. Ze bereiken uiteindelijk circa 15.000 mensen in twaalf verschillende gemeenschappen in heel Nederland, waaronder Turken, Marokkanen, Koerden, Somaliërs, Afghanen, Hindoestanen, Roma, orthodox-joden en traditioneel christelijken. Het indirecte bereik ligt vele malen hoger, omdat alle deelnemers hierover gaan praten in hun directe omgeving.
- De beoogde veranderingen en effecten worden gemeten op basis van een verandermodel (van gemeente Rotterdam/SPIOR) via bewustwording en gedragverandering op diverse niveaus (gemeenschap, groep en individueel). De projecten, inclusief de effectmeting, worden begin 2015 afgerond.

Datum
5 januari 2015

Onze referentie
2014-0000189979

Actielijn 2: Competenties professionals vergroten

- Tijdig signaleren door professionals is cruciaal om gedwongen huwelijken tegen te gaan. De competenties van professionals zijn op dit vlak versterkt. Hiervoor wordt zo veel mogelijk aangesloten bij beleid en maatregelen voor Geweld in Afhankelijkheidsrelaties. Onderstaand de acties:
- Voor een hulpverlener, arts of docent die vaak met jongeren werkt en een vermoeden heeft van huwelijksdwang is er de e-module huwelijksdwang die in onze opdracht is ontwikkeld. Deze cursus geeft informatie over de context waarin huwelijksdwang kan voorkomen en geeft praktische handvatten. De cursus is gratis en duurt 3 uur. Het doel van de cursus is de kennis over huwelijksdwang breed verspreiden. De module bestaat sinds juni 2013 en wordt steeds opnieuw onder de aandacht gebracht. Er zijn tot nu toe 1.649 licenties uitgegeven. (www.huwelijksdwang.info)
- Er is in december 2013 een speciale editie van het Tijdschrift Kindermishandeling verschenen dat volledig in het teken van huwelijksdwang stond. Dit vakblad heeft een bereik van meer dan 45.000 professionals die met kinderen, jongeren en volwassenen werken, als docenten in het voortgezet, middelbaar, hoger en wetenschappelijk onderwijs, artsen, verpleegkundigen en verloskundigen, GGZ-medewerkers en hulpverleners van het AMK, SHG en de jeugdzorg.
- Alle 300 trainers van de meldcode Huiselijk Geweld zijn tussen juni en december 2014 geïnformeerd over eengerelateerd geweld. Ze kunnen een gratis bijscholing volgen, zodat zij de professionals die zij trainen goed kunnen informeren over eengerelateerd geweld in relatie tot de meldcode.
- In 2013 is een les- en trainingspakket ontwikkeld voor scholen om tijdens de lessen burgerschap aandacht te besteden aan huwelijksdwang. Dit is voor scholen gratis beschikbaar.
- Voor docenten en medewerkers van de zorgstructuur is daarnaast een gratis training 'signaleren en handelen bij huwelijksdwang' beschikbaar. In totaal zijn al 154 docenten getraind en dit heeft tot 19 meldingen bij de politie in die regio geleid.

- Voor de Steunpunten Huiselijk geweld en meldpunten kindermishandeling wordt een trainingsmodule speciale doelgroepen ingericht waar huwelijksdwang en eengerelateerd geweld onderdeel van uitmaken. VWS heeft hiervoor subsidie gegeven aan de brancheorganisaties Federatie Opvang, MO-groep en GGD-Nederland. De trainingsmodule moet op 1 januari 2105 gereed zijn; de trainingen starten hierna.
- VWS is met branche- en beroepsverenigingen en vertegenwoordigers vanuit de diverse onderwijskoepels in gesprek om onderwijs over geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) structureel verankerd te krijgen binnen zorg, agogische en pedagogische beroepsopleidingen. Huwelijksdwang en eer wordt hierin meegenomen.
- Alle gemeenten moeten voor 1 januari 2015 een RegioAanpak Veilig Thuis hebben waarin zij hun aanpak van geweld in huiselijke kring - waaronder eengerelateerd geweld en huwelijksdwang - formuleren inclusief de te bereiken resultaten. Gezamenlijk hebben zij afspraken gemaakt over de opvang van specifieke groepen. Slachtoffers van eengerelateerd geweld vallen onder deze categorie.

Datum
5 januari 2015

Onze referentie
2014-0000189979

Actielijn 3: Versterken lokale ketenaanpak en kennisuitwisseling

- Het platform Eer en Vrijheid is eind 2012 opgericht voor professionals en vrijwilligers die te maken hebben met de problematiek rond huwelijksdwang, eengerelateerd geweld en achterlating, omdat hieraan een zeer grote behoefte bleek. Het platform heeft een netwerkfunctie en wordt vormgegeven in cocreatie 'door en met deelnemers'. Tijdens de landelijke en in kleinere bijeenkomsten wisselen de deelnemers problemen en oplossingsrichtingen uit en kunnen zij van elkaar leren. Informatie over het platform Eer en Vrijheid is te vinden op Yammer (een soort besloten Facebook).
- De bijeenkomsten zijn bezocht door 150 à 200 deelnemers uit zeer diverse organisaties als politie, marechaussee, opvang, Steunpunten Huiselijk Geweld, GGD, Bureau Jeugdzorg, gemeenten, advocatuur en maatschappelijke organisaties.
- Het platform is zeer succesvol en uit de evaluatie blijkt dat het enorm wordt gewaardeerd door de deelnemers. Het platform levert op dat mensen elkaar weten te vinden en (beter) samenwerken. Het levert een bijdrage aan het vergroten van het kennisniveau van de deelnemers.

Actielijn 4: Onderzoek omvang huwelijksdwang

Met het onderzoek van het Verweij Jonker Instituut dat op 29 september 2014 naar de Tweede Kamer is gestuurd¹⁴, is de (geschatte) omvang van huwelijksdwang voor het eerst in beeld gebracht op basis van dit grootschalige en goed onderbouwde onderzoek.

Actielijn 5: Protocol achterlating

Dit actiepunt heeft geresulteerd in de oprichting van de Verkennergroep huwelijksdwang en achterlating in januari 2013. De verkennergroep heeft de gehele ketenaanpak doorgelicht en heeft in juni 2013 structurele verbetervoorstellen voor de aanpak van huwelijksdwang en achterlating gedaan¹⁵. Zoals is toegelicht bij punt 1 is een groot deel van de maatregelen inmiddels uitgevoerd.

¹⁴ Kamerstukken II, 2014-2015, 32 175, nr. 53

¹⁵ Kamerstukken II, 2012-2013, 32175, nr. 50